

Вислови для коментування

1. Яка з трьох точок зору, на ваш погляд, більш точно виявляє причини виникнення політики:

- а) корені політики - в егоїстичній, тваринній природі людини. Тому політика виникає як засіб приборкання сліпих чуттєвих пристрастей людини, забезпечення панування розуму над низинними бажаннями для досягнення загальної користі, щасливого життя людей у державі;
- б) виникнення політики є наслідком вродженої дурості людини. Як зауважив нідерландський філософ-гуманіст, письменник і богослов, автор відомого твору «Похвала дурості» Еразм Роттердамський (1469-1536), «дурість створює держави, підтримує владу, релігію, управління, суд»;
- в) політика є результатом поділу суспільства на класи і служить для підтримання панування одного з них (класу багатих) над іншим (класом бідних). Тому, за визначенням В. І. Леніна, «політика є, насамперед, сферою взаємовідносин між класами».

Або наведіть свою точку зору.

Аргументуйте свою відповідь.

2. Яке твердження, на Вашу думку, ближче до істини:

- а) політика є мистецтвом управління людьми (Платон);
- б) політика є «найголовнішою з усіх наук і мистецтв» (Аристотель);
- в) «політика може бути визначена як мистецтво і практика забезпечення групових цілей, що досягаються шляхом подолання опору інших груп» (сучасний американський політолог К.Райт).

Так що ж таке політика - мистецтво, наука чи практика?

3. Як ви думаєте, чи можлива взаємозамінність політики, моралі і права?

Для відповіді на це питання прокоментуйте наступні твердження:

- а) «Моралі в політиці немає, а є тільки доцільність» (В. І. Ленін);
- б) «Хто наділений владою, той ... неодмінно стане гнобителем суспільства» (М. А. Бакунін);
- в) «Сила дарує права» (Платон);
- г) «Як моральність християнська має на увазі здійснення царства Божого всередині окремої людини, так християнська політика повинна підготовлювати пришествя царства Божого для всього людства як цілого, яке складається з великих частин - народів, племен і держав» (В. С. Соловйов).

4. Мислителі античності вважали, що політична наука вивчає державу. Сучасні автори в якості предмета політології розглядають владу.

Як ви думаєте, чим зумовлені відмінності в розумінні предмета політології мислителями минулого і сучасними дослідниками?

5. Порівняйте дві точки зору з питання про співвідношення мети і засобів у політиці:

- а) «Мета виправдовує засоби» (Н. Макіавеллі);
- б) «Мета йде в абстрактну даль, засоби ж залишаються безпосередньою реальністю ... Коли застосовують злі, протилежні цілям засоби, то до мети ніколи не доходять, все замінюють засобами і про цілі забувають, або вони перетворюються в чисту риторику ... Мета має сенс лише в тому випадку, якщо її почати здійснювати зараз же, тут» (Н. А. Бердяєв).

6. Яке із тверджень, на ваш погляд, ближче до істини:

- а) ідеологія - це «залишки» якихось «чуттєвих догм», абсолютних істин; громадських суджень, що базуються на суміші фактів і почуттів (В. Парето);
- б) ідеологія - це «добровільна містифікація» (К. Маннгейм);
- в) «ідеологія - це невпізнанна брехня» (Б. А. Леві);
- г) «ідеологіями є системи цінностей, що виступають в якості політичного світогляду, що володіє силою віри і великим орієнтаційним потенціалом» (Е. Шилз)?

Аргументуйте свій вибір.

7. Англійський соціолог М. Янг у 1958 р. у книзі «Схід демократій» сформулював теорію меритократії (від лат. *meritus* - заслуга, гідність і грец. *kratos* - влада). У ній він зазначав, що правління організованої більшості переростає в так звану меритократію, тобто правління з допомогою осіб, які мають особливі заслуги і гідності, а ступінь соціального прогресу, на його думку, залежить від міри сполучення влади й інтелекту.

Трохи пізніше американський соціолог Д. Белл зазначав: «Принцип меритократії повинен проникнути в університети, бізнес, уряд. Суспільство, яке не має своїх кращих людей на чолі його провідних інститутів, є соціологічний і моральний абсурд».

Як ви вважаєте, що краще - правління більшості або правління за допомогою кваліфікованих фахівців?

Чи можна вважати, що в основі політичного керівництва сучасної України лежить принцип меритократії?

8. Природа влади завжди невловима. Це дозволило М. Дюверже порівняти владу з дволиким Янусом: «Зображення дволикого Януса є правдиве уявлення про владу. З одного боку, це інструмент панування одних груп над іншими, використовуваний першими для їхньої вигоди і на шкоду другим, і, з іншого боку, спосіб зберігати деякий соціальний порядок, деяку інтеграцію всіх у колектив для загального блага. Пропорція однієї й іншої сторін дуже різноманітна, виходячи з епох, умов та країн, але ці дві сторони влади співіснують завжди».

Як ви думаєте, у чому причина подвійності влади?

9. До сьогодні продовжується дискусія про сутність демократії. Яке твердження, на ваш погляд, точніше відображає сутність демократії:

- а) «Називається цей лад демократичним, тому що він ґрунтується не на меншості (громадян), а на більшості їх. По відношенню до приватних інтересів закони наші представляють рівноправність для всіх» (Перикл);
- б) «Демократія - не стільки спосіб правління, скільки спосіб обмежити уряд, щоб він не заважав розвитку в людині головних цінностей, які дають родина і віра» (Р. Рейган);
- в) «Демократія ... в ній страшна міць руйнування ... Звичайно, руйнування створює, воно розчищає місце ... Але дійсної творчості в демократії немає - і тому-то вона не майбутнє. Майбутнє поза політикою ...» (А. І. Герцен).

Позначте переваги і недоліки кожного твердження.

10. Яке з наведених визначень партії ближче, на ваш погляд, до істини:

- а) «Що таке партія? Це група людей, яка домагається влади, щоб мати можливість виконати свою програму. Партія, яка не хоче влади, не варта називатися партією» (Л. Троцький);
- б) «Партія - це об'єднання людей, які сповідують одну і ту ж політичну доктрину» (Б. Констан);
- в) «Політична партія - це союз людей-одномисльців, що ставлять собі одні й ті ж цілі і змовилися з'єднати свої сили для узгодженої діяльності в державному житті» (Ю. Мартов)?

Які істотні ознаки партії відсутні в наведених вище визначеннях?

Відповідь аргументуйте.

11. Відомий політичний мислитель Р. Міхельс сформулював закономірність переродження демократичних партій в олігархічні, відому в політології як «залізний закон олігархії»: «Партія створюється як засіб досягнення мети. Однак, ставши метою сама по собі, заклопотана своїми власними завданнями, інтересами, вона відчужується від того класу, який представляє».

Як ви думаєте, чому так відбувається?

12. Американський психоаналітик Г. Ласвелл розумів політичну соціалізацію як процес переходу «від почуття неповноцінності до богоподібної переваги». Як фактор соціалізації він розглядав почуття неповноцінності. Саме воно обумовлює «волю до влади». «Влада, - на думку Г. Ласвелла, - допомагає подолати низьку самоповагу». Як показує історичний досвід, багато видатних політиків страждали комплексом неповноцінності, фізичними вадами (М. Лютер, М. Ганді, В. Вільсон, Ф. Рузвельт, Дж. Кеннеді, Й. Сталін та інші).

Якою мірою цей підхід розкриває природу політичної соціалізації і здатний пояснити поведінку сучасних політичних лідерів?

Аргументуйте свою відповідь.

13. Наскільки справедливим є твердження про те, що лідерство - функція ситуації?

У чому переваги і недоліки такого пояснення природи лідерства: «Немає сумніву, що якщо ситуація дозріла для Наполеона, то Наполеон дозрів для ситуації. Великі події - завжди весілля між людиною і часом. Великий лідер «відчуває» ситуацію і знає, як дозволити їй розвиватися до точки, коли він зможе її використовувати. Найбільші лідери мали здатність звернути ситуацію в свій актив. Ситуації можуть бути створені силою великого лідера в тій же мірі, в якій слабкий лідер може бути створений силою ситуації».

Наведіть приклади використання видатною особистістю ситуації для власного звеличення.

14. Як ви думаєте, чи існує взаємозв'язок між рівнем матеріального стану і типом політичної культури?

Відомий американський політолог С. Ліпсет відстоює тезу про природну схильність малозаможних верств населення до політичного екстремізму: схильність до негайного вирішення соціальних проблем насильницькими методами. Ліберальні цінності, на думку С. Ліпсета, недоступні неосвіченим робітникам у силу їх складності.

Аргументуйте свою відповідь.

15. Порівняйте два підходи до визначення сутності міжнародної політики:

- а) «Міжнародна політика є мистецтвом здійснення впливу, маніпулювання або контролю головних груп у світі, щоб досягати цілей всупереч протидії інших» (К. Райт);
- б) «Сутністю міжнародної політики є конфлікт і його врегулювання між групами людей, які не визнають загальної верховної влади» (А. Фокс).

Який з цих підходів, на ваш погляд, ближче до істини?

16. Двадцять шостий президент США Т. Рузвельт зауважив одного разу, що для держави аморально бачити лише свої власні інтереси.

Як ви думаєте, чи повинна міжнародна політика бути моральною, чи повинна вона підкорятися моральним принципам чи слідувати тільки інтересам держави?